ኣብ ኢትዮጵያ ብዛዕባ ሓለዋ ጥቕዓት ቆልዓ ምስ ህፃውንቲ ክዘራረቡ ይደልዩ ዶ?

ክምበኣር ክዚ መምርሒ ንዕ ኣም ክዩ!

ETHIOPIA HUB

UKaid from the British people

ትሕዝቶ

ምህፃረ ቃላት ii

ንምፍላም ዘንክእሉ ቁሩብነገራት 1

እዚ ናይ ጁባ መምርሒ ንመንእዩ? 1

ንዚ ናይ ጁባ መምርሒ ምጥቃም ቅድሚ ምጅማርም ክህልው እትደልይዎም ነገራትእንታይ እዮም?.....2

እዚ ናይ ጁባ መምርሒ ንዕኦም እንታይ ክገብረሎም ይኽእል? 3

እዚ ናይ ጁባ መምርሒ ንምንታይ የድልይ? 4

ንዚ ናይ ጁባ መምርሒ ብኽመይ ምጥቃም ክምዝከላል....5

ብዛዕባ ሓለዋ ጥቅዋትቆልዓ ምስ ህፃውንቲ ምዝርራብ ንምንታይ ኣድለየ? 6

ብዛዕባ ሓለዋ ጥቅዋት ቆልዓ ምስ ቆልዑት ንምዝርራብ እንክተሎም ቀንዲ መትከካት 9

ብዛዕባ ሓለዋ ድሕንነት ቆልዓ ምስ ህፃውንቲ ቆልዑት ብኽመይ ምዝራብ ይከኣል 10

ናይ ሓደ ትካል ጥቅዋት ናይ ምክልኻልን ግብረ መልሲ ናይ ምሃብን ቁርፀኝነት ክመይ ክግለፅ ክምዝከላል.....11

ንቆልዑት ናይ ጥቅዋት መግለፂታት ብኽመይ ክንገልፅ ንኽእል 12

ህፃውንቲ ናይ ጥቅዋት ሓደጋ ክምዘፅካለዮሎም እንድሕር ተሰሚዕዎም እንታይ ክገብሩ ክምዘለዎም ብኽመይ ምዝራብ ክምዝከላል.....15

ምልክታት ጥቅዋት ብኽመይ ክንፈልዮምን ክነፍልጥን ክምእንኽእል 20

መሳርሕታትን መረዳእታታትን 25

ምህፃረ ቃላት

CBCM Community Based Complaints Mechanism ኣ ማሕበረ ሰብ መሰረት ዝገበረ ሜካ ኣቀራርባ ጥርዓን

CSO Civil Society Organisations ትካላት ሲቪል ማሕበረሰብ

GBV Gender Based Violence ፆታ መሰረት ዝገበረ ጥቕዓት

NGO Non-Governmental Organisation ዘ ዘይመንግስታዊ ትካል

IASC Inter-Agency Standing Committee ኢንተር-ኤጀንሲ ቀዋሚ ኮሚቴ

PSEA Protection from Sexual Exploitation and Abuse ካብ ፆታዊ ጥቕዓትን ምዝመዛን ምሕላው

RSH Resource and Support Hub የመረጃ ኣና ድጋፍ ማዕከል

SEA Sexual Exploitation and Abuse ማኣስከል ሓበሬታን ደገፍንካብ

SEAH Sexual Exploitation, Abuse and Harassment ፆታዊዊ ምዝመዛን ጥቕዓትን

UNCRC United Nations Convention on the Rights of a Child ሕቡራት መንግስታት ናይ ህፃውን መሰካት ስምምዕነት

ንምፍካም ዘኽእሉ ቁሩብነገራት !

እዚ ናይ ጁባ መምርሒ ንመንእዩ?

ዝሰዕቡ ነጥብታት ንዕዎም ወይ ድማ ንትካኡም ዝምልከቱ እንተኾይኖም እዚ መምርሒ ንዕዎም እዩ።

ኣብ ኢትዮጵያ ዝርከብ ናይ ሲቪል ማሕበረሰብ ትካልኩም ወይከባ ዘይ መንግስታዊ ትካላት ዘዋድድም ሰማማትን ኣገልግሎታትን ምስህፃውንቲ እንድሕር ዝራኽቡ ኮይኖም?

ብዛዕባ እትትግብርዎም ሰማማትን ዘቅርቡዎም ኣገልግሎታትን ድሕንነቶም ዝተሓከው ምኳኖም ብኽመይ ከረጋግፁ ከምዝኽእሉ ንህፃውንቲ ሓዊሱ ምስ ኣካላት ማሕበረሰብ ዝዘራረቡ ኣባል ሰራሕተኛታት ሲቪል ማሕበረሰብ ወይ ከባ ዘይንግስታዊ ትካል ድዮም?

እዚ መምርሒ ኣብ ውሽጢ ኢትዮጵያ ብዛዕባ ሓከዋ ጥቅዋት ቆልዓ ምስ ህፃውንቲ ሓበሬታ ንዝቀባበሉ ሰራሕተኛታት ከገልግል ይኽእል። እዚኣቶም ንኣብነት ናይ ማሕበረሰብ ኣሳተፍቲ ሰራሕተኛታት፣ ተፀዋዊ ሓከዋ ጥቅዋት ቆልዓ ወይድማ ሰራሕተኛታት ሓከዋ ህፃውንቲ ከኾኑ ይኽእሉ።

ንዚ መምርሒ ተጠቒሞም ምስ ህፃውንቲን ኣባላት ማሕበረሰብን ዝሰርሑ ኩሎም ሰራሕተኛታት ብዛዕባ ሓከዋ ጥቅዋት ቆልዓ ስልጠና ከወስዱ ኣድካይ እዩ።

ንዚ ናይ ጃባ መምርሒ ምጥቃም ቅድሚ ምጅማርም ክህልው ኣትደልይዎም ነገራትኣንታይ ኣዮም?

ቅድሚ ምፍላሞም ኣብ ትካሎም ኣዘም ዝስሰቡ ምህላዎም የረጋግጹ።

- ፖሊሲ ሓለዋ ጥቕሊ ወይከሊ ፆታዊ ምዝመዛን ጥቕሊ ንኢ
- ተፀዋሊ ሓለዋ ጥቕሊ ወይከሊ ተመጣጣኒ በሊ መዚ
- ዝምልከቶም ኩሎም ሰሰራሕተኛታት ናይ ጥቕሊ ሓለዋ ስልጠና ።
- ማሕበረሰብ ማኣኸል ዝገበረ ሚካታት መቕረቢ ጥርሊን ኣብ ስራሕ ምህላዎም።
- ኣብቲ ከባቢ ዘለው ውሃብቲ ኣገልግሎታትን ደገፍትን ምምሳይ (ዝርዝር ኣድራሻ ተፀዋሊን ወዘተን ሓዊሱ) ከምኡ ውን ንግዳያት ጥቕሊ/ከብ ጥቕሊ ዝተረፉን ከከምኣድካይነቱ ናብ ዝምልከቶም ወሃብቲ ኣገልግሎታት ምምሕልፋ ዘድልዮም ምስከነ መሓለፊ ትልሚ ።
- ንህፃውንቲ ሓዊሱ ምስ ግዳያትን/ ከብ ሓደጋ ጥቕሊ ዘምከሙ ሰባት ንምስራሕ ድልው/ዋት ዝኾኑ ሓደ/ቁሩብ ክኢካ/ክኢካታትታት ቀረብ ዝርዝር ዝሰልጠኑ

ብዛዕባ ልዕሊ ክብሊ ዝተዘርሩ ዝየዳ ሓብሬታ ንምርካብ ንመኣኸል ሓበሬታ ሓለዋ ጥቕሊ ደገፍን ሃብ ይጎብኑዩ ወይ ከሊ ኣብዚ ብምጥዋቕ ምሳና ይራኸቡ።

ETHIOPIA HUB

ጾዚ ናይ ጾባ መምርሒ ንዕኦም እንታይ ክገብረሎም ይኽእል?

ጾዚ መምርሒ ብዛዕባ ሓከዋ ጥቅዋት ህዋን ምስ ህዋዉንቲ ብኽመይ ክነውግዕ ከምንኽእሎ ሓበሬታን መምርሒ ይህበና።
ኣብ ውሽጢ ኢትዮጵያ ዘለው ትካላት ሲቪል ማሕበረሰብንዘይ መንግስታዊ ትካላትን ሓከዋን ጥቅዋትንእንታይ ማለት ከምዝኾነና ጾዚ እውን ሰራሕተኛታትን[1] ፕሮግራማትን እንታይ ከምዝፀበዩን ንህዋዉንቲ ክተረድኡ ምኽኣልኩም ንምርግጋፅ ንደሊ። ጾዚ እውን ግቡእ ዝኾነና ግቡእ ዘይኾነና ናይ ሰራሕተኛታት ባህሪታት እንታይ ከም ዝመስልን ብፍላይ ህዋዉንቲ ኣብ ኢትዮጵያ ብዘለው ናይ ሲቪክ ማሕበራትን ዘይ መንግስታዊ ትካላትን ኣቢሉ ጥቅዋትን ጉድኣትን ከንንፎም ወይድማ ዘንነፎ እንተጋጥሞም ብኽመይ ጥርዓን ከቅርቡ ከምዝኽእሉን ዝብል የጠቓልል።
ጾዚ ናይ ጾባ መምርሒ ናይ ሕቡራት መንግስታት ናይ ህዋዉንቲ መሰላት ስምምዕነት (ዩኤንሲአርሲ) ፍታሕ ናይ ህዋዉንቲ ዝብል ቃል እንትጥቀም ሰድሚኡ ካብ 18 ዓመት ብታሕቲ ዝኾነ ሰብ ማለት እዩ። ፌደራላዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ኢትዮጵያ እውን ከም ናይ ስምምእነት መሰላት ህዋዉንቲ ሕቡራት መንግስታት ህዋዉንቲ (ዩኤንሲአርሲ) ናይ አፍሪካ ቻርተር መሰል ህዋዉንቲን ድሕንነትን ዝኣመሳሰሉ ጠቓምቲ ዓለምለኻዊን ኣህጉራውን ሰነዳት ኣፅዲቑ እዩ። ምስቶም ዝፀደቑ ስምምዓት ብምጥሰዓም ኣብቲ ውሽጢ ተማሓይሹ ዝወፀ ናይ ኢትዮጵያ ሕጊ መቕፀዒ ገበነኛ ዝርዝር መቕፀዒ ኣብ ልሰሊ ህዋዉንቲ ዝፍፀሙ ገበናት ኣቕሪባ እያ።

> ጾዚ መምርሒ ብሲቪል ማሕበረሰባትን ዘይመንግስታዊ ትካላትን ሰራሕተኛታቶምን ዝፍፀም ፆታዊ ምዝመዛ ሓዊሱ ብዛዕባ ጥቅዋት ምስ ህዋዉንቲ ኣብምዝርራብ ዝጠመተ እዩ። ብዛዕባ ፆታ መሰረት ዝገበረ ጥቅዋት GBV) ወይከባ ብዛዕባ ብሓፈሻኡ ኣብ ልሰሊ እቶም ኣብ ውሽጢ ማሕበረሰብ ዝርከቡ ሕዋዉንቲ ዝፍፀም ጥቅዋት ምዝርራብ ዘጠቓለለ ኣይኮነን።
> ይኹን እምበር ፣ኩሎም ምስ ህዋዉንቲ ዝሰርሑ ናይ ሲቪል ማሕበራትን ዘይ መንግስታዊ ትካላትንብዛዕባ ዝኾነ ይኹን በደል (ኣብ ማሕበረሰብ ውሽጢ ኣብ ዝኾነ ሰብ ንዝበፅሕ ጥቅዋት ሓዊሱ) ቕልዑት ጥርዓን ዘቕርቡኡ ኣካይዳን ካብ ቕልዑት ጥርዓን ዝቕበሉኡ ሜካን ከህልዎም ይግባእ።

[1] ሠነምቲ ኣብ ካሰሊ ዝተቐመጠ

ሰራሕተኛታት[2] ኣብ ኢትዮጵያ ዘሕው ትካላት ሲቪል ማሕበረሰብን ዘይ መንግስታዊ ትካላትን ብዛዕባ ሓለዋ ጥቕዋት ብፍላይ ድማ ነፃ ፆታዊ ጥቕዋት ዝኣመሳሰሉን ልዑል ጥንቃቐ ዝደልዩ ናይ ሓለዋ ጉዳያትን ዝምልከቱ ምስ ህዛውንቲ ምዝርራብ ነምዘፀግመሎም ኣብሪሆም ኸዮም።

ኸዚ ናይ ጁባ መምርሒ ንምንታይ የድልይ?

ጥቕዋት ዝፍፀም ብሰንኪ ኣታ/ቲ ግዳይ ጥቕዋት ዝተኸደኖ/ነቶ ነደን ወይነባ የርኣዮ/ተርኣዮ ብዝነበረ/ት ባህርይ ምኽንያት ኣይኮነን። ንሓደ ቆልዓ ትምህርቲ ' ምምሃር ' ስለዘድኪ/ስለትደኪ ተባሊሉ ኸውን ኣየጋጥምን። ጥቕዋት ዘጋጥም ብሰንኪ ሓደ ኣባል ሰራሕተኛታት ጥቕዋት ጥቕዋት ንምፍፃም ዘኽእሎ ናይ ሓይሊ ዘይምምጥጣንን ርክብ ኣንትህኪ ወይነባ ጉድኣት ንምብፃሕ ምኽኒያት ዝኾነ ብዘግቡኣ ዝተተከመ ፕሮግራም ወይነባ ናይ ሕድ ሕድ ርክባት ኣንትህኪ ኣዩ።

ንኣብነት :

- ናይ ሲቪል ማሕበራት ሰራሕተኛታት[3] ንሕፃውንቲ ነጥቅው ይኽእሉ
- ናይ ሕብረተሰብ ኣባላት ንነልኣት ህፃውንቲን ሓዊሱ ምስ ፕሮግራም ተታሒዚ ንህፃውንቲ ነጥቅው ይኽእሉ። ንኣብነት ስድራቤታት ኣብ ዘይምቐዎምን መልሲ ነህቡሎም ኣብኽእሉ ጉዳያት ህፃውንቲ ንነዛረቡ ድገፍ ኣናተገበረሎም ኣዩ፤ኣብ ናይ ፕሮግራም ምንቅስቓሳት ህፃውንቲ ሓቢሮም ትሰቢት ኣናተገበረሎም ግን ነባ ኣብዝሳተፉሉ ኣዋን ነንሕድሕዲኦም ኣንታይ ፃይነት ባህሪያት ነርኣዩ ነምዘሐዎም ዝብል ኣመልኪቱ ደገፍ ኣይተገበረሎምን።
- ኣባላት ስድራ ቤት ወይነባ ማሕበረሰብ ካብ ርክባት ህዝቢ ትካል ሲቪል ማሕበረሰብ ዝመፀ ዝ ዝ ጉዳያት መልሲ ኣብ ምሃብ ንህፃን ነጥቅው ይኽእሉ።

[2] ነምቲ ኣብ ካሰኪ ዝተቐመጠ
[3] ሰራሕተኛታት ትካል ሲቪል ማሕበረሰብ ሃደ ትካል ሲቪል ማሕበረሰብ ተቐሚሩ ይኹን ወከነተኛ፤ ተቋረፅቲ፤ በዓሕትን መንግስታዊ መዳርግቲ ገይሩ ዘሰርሖ ኣባል ሰራሕተኛታት ዝውስኑ ኣዩ።

ንዚ ናይ ጹባ መምርሒ ብኸመይ ምጥቃም ከምዝከኣል[4]?

ኣዚ ናይ ጹባ መምርሒ ኣብ ኣርባዕተ ክፍልታት ዝተመቐ ኣዩ።

- ንቀልዑት ምዝርራብ ንምንታይ ኣድካይ ኮይኑ? ኣዚ ክፍሊ ቀልዑት ብዛዕባ ኣድካይነት ሓሕዋ ጥቅዋት ምስ ህዛውንቲ ምዝርራብን ንሶም ድማ ዝተደከው ምኂናም ምርግጋፅን የብራህርህ።

- ምስ ቀልዑት ብዛዕባ ሓሕዋ ጥቅዋት ቀልዋ ኣብ ዝዘራረቡሉ ኣዋን ክንተልዎም ዝግብኣ ቀንዲ መትከካት፡- ፡ኣዚ ክፍሊ ምስ ህዛውንቲ ኣብ ዝዘራረብሉ ኣዋን ክንተልዎ ዝግብኦም መትከካት ዘካተተ ኣዩ።

- ብዛዕባ ሓሕዋ ጥቅዋት ህጻን ምስ ህዛውንቲ ከመይ ከም ዝከኣል፡ኣዚ ክፍሊ ብዛዕባ ሓሕዋ ህዋን ምስ ህዛውንቲ ከም ዝዘራረቡ መምርሒ ይህብ። ኣዚ መምርሒ ህዋናት ዝተፈላለዩ ባይነታት ጥቅዋት ውፅኢተዊ ብዝኾነ ኩነታት ንምርግጋፅ ዝከኣሉሉ ቃላትዝመርፁሉን ኣቲ ትካል ድሕንቶም ውሑስ ኣንታይ ይገብር ከምዘሎን ስግኣታቶም ከልዕሉ ንምትብባዕ ዘንኣሉ መምርሒታት ዘካትት ኣዩ።

- ናይ ጥቅዋት ምልክታት ብኸመይ ከምንፈልዮምንጥርዋን ከምንቅበልን፤ - ኣዚ ክፍሊ ምስ ህዛውንቲ ዝዘራረቡ ሰባት ምልክታት ጥቅዋት ከከሉዩ ወይ ከባ ጥርዋን (ብዛዕባ ጥቅዋት ምስ ህዛውንቲ ኣብ ዝዘራረቡሉ ኣዋን ልሙዳት ክኾኑ ዝንኣሉ) ክቅበሉ ይሕግዝ።

ኣብ መወዳኣታ ዝርከቡ መሳርሕታትን መረዳኣታትን (Tools and Resources) ተወሳኺ ሓበሬታ ክረኽቡሉም ዝኽእሉ ኣግባብነት ዝዘከዎም ፍልፍላት ሓበሬታ (መብዛሕትኦም ብኣንግሊዝኛ ኣዮም) ምስ መራኽብቶም ይዝርዝር ።

[4]ኣቲ ናይ ጹባ መምርሒ ብቋንቋታት ሞሃሪኛ፤ ኣፋን ኦርሞ፤ ትግርኛን ሶማልኛን ተዳልዩ ይርከብ። ኣቶም ብቶም ቋንቋታት ዝተዳከው ፅሑፋት ምስቲ ብቋንቋ ኣንግሊዘኛ ተዳልዩ ዝርከብ ሰነድ ተመሳሳሊ ክፍልታት ዝሕዛ ኣዮን።

ብዛዕባ ሓለዋ ጥቕዓትቆልዓ ምስ ህፃውንቲ ምዝርራብ ንምንታይ ኣድለየ?

ምስ ቆልዑት ብዛዕባ ጥቕዓትን ሓለዋ ጥቕዓት ህፃንን ምዝርራብ ኣድላይዝኾነሉ ምኽንያት ሓቃውን ዝተጋገየን ነምኡውን ካብ ትካላት ሲቪል ማሕበረሰብ ኣንታይ ትዕቢት ክገብሩ ነም ዘለዎም ንክፈልጡን እዩ።

ህፃውንቲ ምኣንቲ ክርድኦም ንዕድመኦም ዝምጥን ሓበሬታ ክወሃቦም ይግባእ ("ምስ ዕድመኦም ዝስማዕማዕ ሓበሬታ") ።
እንህቦም ሓበሬታ ንዞም ዝስዕቡ ነካትት ይኽእል፡-

- ጥቕዓት ማለት እንታይ ማለት እዩ?
- ንመን ክዛረቡ ነምዘለዎምን፤
- ስግኣታታት ወየነባ ፍፃመታት ብኽመይ ክሕብሩ ነምዘለዎምን
- ናይ ደገፍ ኣገልግሎታት ክረኽቡ ዝኽእሉሉ መንገድታትን

ነይርሰው!

ናይ ህፃውንቲ ጥቕዓት ዘካትቶ ኩሉ ኩነታት ዝተፈላለየ ነይኑ ፤ ሕድ ሕድ ህፃን ብዝተፈለየ መንገዲ እዩ መልሲ ዝህብ። ትካልኩም ጥርዓናት ንምቕባል ድልዊ ክሳብ ዘይነነ ምስ ቆልዑት ምዝርራብ ኣይጀምሩ ፣ንኣብነትሜካታት መቕረቢ ይርዳን ኣለውዎ።

ጥቕዓት ማለት እንታይ ማለት ነምዝኾነነይተረድኦምንትካልኩም ንህፃውንቲ ካብ ጥቕዓትንምሕላውእንታ ይገብር ነምዘሎ ነይተረደኦም ሰራሕተኛታትኩም ንቆልዑ ንነዘራርቡ ኢልኩም ኣይሕተቱ።

ETHIOPIA HUB

ብዙሓት ዓበይቲ ሰባት ብዛዕባ ጥቅዋትን ጉዳያት ጉዳጻትን ምስ ሕዛውንቲ ንምዝርራብ ማቻ ኣይስምዖምን። ኣብ ኢትዮጵያ ዝርከቡ ናይ ባህላዊ ኽምነታትን ልምድታትን ነዚ ከጠናንሩ ይኽእሉ። ሓሓኪፉ ህዛውንቲ ብዛዕባ ጥቅዋት፣ ብዛዕባ ፆታዊ ርክብን ናይ ስነ ተዋልዶ ጥዕንኦም ሓበሬታታት ብ ኣወንታዊ መልክዑ ከተኣናግዱ ይኽእሉ ዝብል ኽምነት ክሕድረሎም ስለዘይኽእሉ ኽናዓብዩ ኽንትንዱ ዝደልይዎም ሓበሬታታት ካብ ምሃብ ንዕቀብ።

መረዳእታታት[5] ከምዘርእዩና ህዛውንቲ ኣብ ዝተፈላለዩ ናይ ዕብየት ብርክታት ኽናበፅሑ ኽንትንዱ ንዕድመኦም ዝስማዕማዕ ሓበሬታ ዘይምሃብ ኣብ ልዕሊ ኽቶም ህዛውንቲ ፅዕንቶ ከሕድር ይኽእል ኽዩ። ንኣብነት፤

- ህዛውንቲ ብዛዕባ ኣካላቶምን ወይከዓ ብዛዕባ ናይ ህዛውንቲ ጥቅዋትን ዝተፈላለዩ መልክዓቱ ከይፈለጡ ክዓብዩ ይኽእሉ። እዚ ንጥቅዋትን ፆታዊ ምዝመዛን ተጋላፅነቶም ከዕብዮ ይኽእል።

- ቆልዑት ኽናዓብዩ ኽንትንዱ ብዛዕባ ሓለዋ ህዛውንቲ ነገርናዮም ኣይነገርናዮም ሓበሬታ ናይ ምርካብ ዕድሎም ግን ኽናሰፍሐ ኽዩ ዝኽእይድ። ካብ ዝተፈላለዩ ፍልፍላት ብዛዕባ ጥቅዋት ኽናተማሃሩ ይኽዱ ። ንህዛውንቲ ብዘይምቁፅፃርናን ንዕድምኦም ዝምጥንን ሓቃዊ ሓበሬታ ብዘይምሃብ ብ ዝተፈላለዩ ቦታታት ግፁይ ሓበሬታ ክረኽቡ ይኽእሉ። እዚ ንዝበሐፀ ተጋላፅነት ክዳርጎምን ጥቅዋት ኽንተንኒፉ ብኽኑል ኹነታት ምካሽ ናይ ዘይምሃብ ተኽእሎኦም ክብ ክብል ይገብር።

- ኣብ ኢትዮጵያ ኣብ ናይ ህዛውንቲ ጥቅዋት ዋንኬል ብፍላይ ድማ ፆታዊ ጥቅዋት ዋንኬል ናይ ስቅታን ምሽማምን ባህሊ ኣሎ ። ዝኽ ዝኽ ትካላት ናይ ቆልዑት ጥቅዋት ሓለዋ ጉዳያት ዝምልከቱ ንምቅባል ፍቓደኛታት ንከይኾኑ ይኽእሉ፤ ወይከዓ ኽኑል ናይ ፀብዓብን ናይ ግብረ መልሲ ሜካታት ንከየዳልው ይኽእሉ[6]። እዚም ምኽንያታት ፀብዓብ ዝተገበረሎም ናይ ጥቅዋት ጉዳያት ትሑት ቁፅሪ ንከህልዮም ተወሳኺ ክኾኑ ይኽእሉ ኽዮም። ምስ ቆልዑት ብዛዕባ ናይ ህዛውንቲቆልዑት ካብ ሓደጋ ምክልኻል ዘይምዝርራብን ናይ ስቅታ ባህልን ኣብ ቆልዑት ንዝበፅሕ ሓደጋ ጥቅዋት ንክቅፅል የበረታትዕ።

[5]ፋክት ሺት ወድብ ጥዕና ዓለም ብዛዕባ ዘይግቡ ኣታሓሕዛ ህዛውንቲ http://www.who.int/news-room/-fact-sheets/detail/child-maltreatment

[6]ከምቲ ኣብ ካዕሊ ዝተቐመጠ

ጥንቃቄ!

ኣብ መብዛሕትኡ ነፋካት ኣፍሪካ ህዛውንቲ ናብ ናይ መንእሰይነት ዕድመ ምብፃሕ እንትጅምሩ መብዛሕትኡ እዋን ደቂ ኣንስትዮን ደቂ ተባዕትዮን ተፈላልዮም ክነብሩ ይግበር። እዚ ብፍላይ ንደቂ ነኻላት ካብ መጥቃዕቲ ንምክልኻለን ኣ ልዕሊእን መጥቃዕቲ ከይፍፀም ዝጥቀመሉ መነኮኻኒ ስትራቴጂ ኮይኑ እዚ ልምዲ ንኣሰራርሓ መግለልቲ ነተባብዕ ይኸይል እዩ፣ ነምኡውን፣ ናይ ኑሖም ዛይነታት ጥቕዋት ቀንዲ መበገዚ ዝኾነ ኣብ መንነ ሰባት ዘሎ ናይ ሓይሊ/ዛቕሚ ዘይምምጥጣን እዚ እውን ሓደ ሰብ ኣብ ልዕሊ እቲ ካሊእ ሰብ ጉድኣት ንነብፅሕ ከመይገይሩ ንዚ ከምዝጥቀመሉ ኣይምልክትን።

ስለዝኾነ ድማ ፕሮግራማትኹም ኣብ መወዳእታ ነዚ ንኑነታት ዘጠናንሩ ከይኾኑ ጥንቃቄ ክግበር ኣለዎ። ኣብ ውሽጢ ፕሮግራማትኹም ደቂ ኣንስትዮን ደቂ ተባዕትዮን ቆልዑት ብኽመይ ከም ዝራንቡን ብሓባር ከምዝሰርሑ የስተውዕሉ። ትካልኩም ቆልዑት (ብፍላይ ደቂ ተባዕትዮ) ናብ ዕድመ መንእሰይነት ኣብ ዝበፅሑሉ እዋን ክእመኑ ኣይኽእሉን ዝብዕል ኣሉታዊ እምነት የጠናንር ከይህሉ የረጋግፁ። ኮይኑ ግን መብዛሕትኡ እዋን ብዛዕባ ጉዳያት ጥቕዋትን ካብ ጥቕዋት ሓለዋን ንምዝርራብ ንደቂ ኣንስትዮን ንደቂ ተባዕትዮን ብጉጅለ ፈላሊኻ ምዝርራብ ከምዘድልዩ ብልቢ ክነስተውዕል ኣለና፤እዚ ብዛዕባ እቶም ጉዳያት ንምዝርራብ ናፅነት ንክስምዖም የኽእል።
ንዝበለፀ ሓበሬታ፣ናይ ኢትዮጵያ ማእከል ሓበሬታን ደገፍን ንቀረፃ ውሑስ ፕሮግራም ዝሕግዙ ጠቕምቲ ምኽርታት ንምርካብ ኣብዚ ይጠውቑ።

ብዛዕባ ሓለዋ ጥቕዓት ቆልዓ ምስ ቆልዑት ንምዝርራብ ኣንኽተኹም ቀንዲ መትከካት

ሥልጠና፡ ምይይጣት ዝመርሕ ኣባል ሰራሕተኛ ብዛዕባ ሓለዋ ጥቕዓት ስለጠና ወሲዱ ምህላው የረጋግፁ። ብሓሳብ ደረጃ ኣንትረጸ ኣዚ ስልጠና ብዛዕባ ምስ ቆልዑ ብሓባር ምስራሕ ወይከዓ ስራሕቲ ሓለዋ ህፃን ሓበሬታ ነካትት ኣለዎ።

ድሕንነቱ ዝተሓለወ ከባቢ፡ ነፍሊ ግዚ ዝርርብ ንህፃውንቲ ምቐት ኣብዝለምዖም ቦታታትን ትኹረትዝኸፋፍሉ ነገራት ኣብ ዘይብሉን ቦታ የካይዱ ። ሓደ ዓብይ ሰብን ሓደ ቆልዓን ጥራሕ ዝራኸቡሉ ኹነታት የወግዱ።

ምሽጥራውነት፡ ኣንታይነት ምሽጥራውነት ብምብርህራህን፣ መሰረታዊ ሕግታት ምሽጥራውነት ብምድካውን ናይ ህድ ሕድ ኣረኣኣያን ኣመለኻኽታን ብምኽባር ይጀምሩ።

ተሳትፎ፡ ክሳተፉ ዝደልዩ ምስ ኮነ ዝተፈላለዩ ድሕር ባይታ ዘለዎም (ነም ሃይማኖት፣ ዓሌት ፣ ጉድኣት ኣካል) ዝመፁ ቆልዑት ኣብ ናይ መዘራረቢ ኣርኣስቲታት ንምምያያጥን ምቅይያር ሓሳባትን ዝተፈላለዩ መንገድታት ኣናመሃዙ ንክሳተፉ ዕድል ይፈጥረሎም። ኣዚ ንሶም ኣብ ዝሰሕዎም ስራሕቲ ንሓደጋታት ሓለዋ ቆነባ ዝያዳ ግንዛበ ክወስዱ ድኡ ይሕግዝም።

ዝተፈላለዩ ጉጅለታት፡ ምስ ተመሳሳሊ ዕድመንዎታን ዘለዎም ህፃውንቲ ብዛዕባ ፆታዊ ጥቕዓትን ካልኦት ዓይነታት ጥቕዓትን ተመያየጡ። ደቂ ተባዕትዮን ደቂ ኣንስትዮን ኣብ ሓደ ጉጅለ ኣይሓዋውሱ ነምኡውን ኣናኣሽሽቲን ዓበይቲ ቆልዑ ዋላ ፆትኦም ሓደ ዓይነት ኣንተኾነውን ብ ሓደ ኣይተዓምድዎም።

ብዛዕባ ሓለዋ ድሕንነት ቆልዓ ምስ ህፃውንቲ ቆልዑት ብኽመይ ምዝራብ ይከኣል

ንህፃውንቲ ብዛዕባ ሓለዋ ቆልዑት ኣብ ዝገልፅሉ ኣዋን ዝተፈላለዩ ናይ ቆልዑት ጉጅለታት ክርድኦዎም ብዝኽእሎዎም ቋንቋን ቃላታትን ክትጥቀሙ የድልየኩም። ኣዚ ኣድካዩ ኣዩ፤ ምኽንያትድማ ህፃውንቲ ንዞም ዝስዕቡ ንክርድኡ ይደልዩ።

- ናይ ቆልዓጥቕዓት ኣንታይ ከም ዝኾነን ኩሎም ዓይነታት ናይ ቆልዑት ጥቕዓታት
- ድሕንነቶም ኣብምሕላው ናይቲ ትካል ቑርፀኝነት
- ንባዕሎም፣ ኣዕርኽቶም ወይከዓ ዝፈልጥዎ ሰብ ኣናተጎድኣ ኣንተኾይኑ ስግኣቶም ከመይ ከምዘፍልጡን

ይዘክሩ!

ሓለዋ ጥቕዓትቆልዑ ልዕሊ ፆታዊ ጥቕዓት ልዕሊ ዝተፈላለዩ ዓይነታት ፆታዊ ጥቕዓት ይመስል። ሓለዋ ህፃን ንኣካላዊ መጉዳእቲ፤ ፆታዊ ጥቕዓትን፤ ምዝመዛን፤ ምዝንጋዕን፤ ኢኮኖሚያዊ ጉድኣትን ካልኦት ዓይነታት መጉዳእቲን ኣንፃር ህፃውንቲ ዝፍፀም ጥቕዓት ዘጠቓለለ ንኡሉ ዓይነተት በደል ኣብ ግምት ዘእተወ ኣዩ።
ኩሎም ሰራሕተኛታት ጥቕዓት ቆልዑት ዝምልከት ሓበሬታ ከመይ ከምዝቕበሉን ቕዲሎም ከዓ ንቲ ዝተቐበሉዎ ሓበሬታ ኣንታይ ክገብሩ ከምዘለዎም ክፈልጡ ብጣዕሚ ኣድካዩ ኣዩ።

ይዘክሩ!

ኣብ ቆልዑት ዝፍፀም ጥቕዓት፣ ብፍላይ ፆታዊ ጥቕዓትንቆልዑት ንምርዳኣ ነቢድ ክኾን ይኽእል። ሓለ ሓሊፉ ግዚ፣ ነከም ዕድምኣምን ናይ ዕብየት ደረጃኣምን ቆልዑት ንምርዳኣ ክንብዶም ይኽእሉ ኣዮም። ምይይጣት ኣንተካይዱ ኩልግዚ ኣብ ካዕሊ ዝተዘርዘሩ መትከላት ይዘክሩ።

ምቕሉል ፣ምሕዝነታዊን ፣ ዘየጨናንቑን ይኹኑ፡ቆልዑት ዘዘራርብዎ ዓብይ ሰብ ዝተረጋግፀን፣ ዋርሰ ኣምነት ዘከዎን ምቕሉል ኣብ ዝኾነሉ ኣዋን ብዛዕባ ሓለዋ ህፃውንቲ ምስ ቆልዑት ኣብ ዝዘራረቡሉ ኣዋን ዋርሰ ኣምነትን ፣ ምሕዝነታዊን ምቕሉል ዝኾነ ኣቀራርባን የርኣይዎም።

ናይ ሓደ ትካል ጥቕሞት ናይ ምክልኻልን ግብሪ መልሲ ናይ ምሃብን ቁርፀኝነት ከመይ ክግለፅ ከም ዝከኣል

ዕላማ፡ ህዛውንቲ መን ከምዝኾንኑምን ንምንታይ ከምተዘራርብዎምን ንምፍላጥ ዝከሓለ ድሌት ኣለዎም ።ብዛዕባ መንነትቶምን ናይ ትካሎም ቁርፀኝነት ብምብርህራህ ክትጅምሩ ይሕሸ።

"ንሕና ትካል XX ንበሃል። [ከም ኣድካይነቱ ተጠቕሙ፡ ማይ / ምግቢ/ ቤት ትምህርቲ / ናይ ስራሕሰድል ወዘተ] ግቡኣ ብዝኾነ መንገዲ ንክማልኡ ምስ [ከከም ኣድካይነቱ፡ ምስ ደቂ ተባዕትዮ/ ደቂ ኣንስትዮ / ማሕበረሰባት / ህዛውንቲ / ኣካል ጉዱኣትን ንሰርሕ።ንዝቅፅሉ XX ኣዋርሕ/ ዓመታት ኣብዚ ቦታ ክንሰርሕ ኢና። ምስ XX ታባሊኡ ዝፅዋዕ ካልኣ ትካል ድማ ብሓባር ንሰርሕ።"

"ትካልና ኣብዚ ዝርከብ ንዓኹም ንምሕጋዝ ኣዩ። ኩሎም ሰባትና ሕያዋት ምኑ.ኖም፣ፍትሓዊ ብዝኾነ መልክዑ ዘገልግሉን ንዓኹም ኢኩውን ኣብ ውሽጢ ማሕበረሰብኩም ዘሎ ዝኾነ ይኹን ሰብ ከምዘይጎድኡ ክነረጋግፅ ንፈቱ።
ንሕና ንዚ ካብ ጥቕሞት ሓከዋ ምግባር ኢልና ንፅውዓ ኣዚውን ድሕነትኩምድሕነት ውሁስ ገይርና ንደልይ ኢና ማለት ኣዩ። ብዛዕባ ኣዚ ምሳኹም ምይይጥ ካብቶም ሓደ ኣዩ። ብተወሳኺ ናታትኩም ድሕነት ክንሕሉ ከምንደሊ ምስ ወለድኹም ክንዘራረብ ኢና።ንዓኻትኩም ካብ ጥቕሞት ብኽመይ ከምዝሕልዩን ብዛዕባኹም ስግኣታት ኣንተልዮዎም ኣንታይ ክገብሩ ከምዘለዎም ንሰረሕተኛታትና ኣሰልጢኖናዮም ኢና።"

ንቆልዑት ናይ ጥቕዋት መግከሊታት ብኽመይ ክንገልፅ ንኽእል

ዕላማ ፡እዚ ክፍሊ ምስ ዝተፈላየ ዕድመ ዝሓዙ ጉጅለታት ህፃውንቲ ብኽመይ ምይይጥ ምጅማር ኣብ ትኽእሉሎም ዝተፈላለዩ መንገድታት ዝተፈላለዩ ማዕደታት ዝህበኑም እዩ።

እንታይነት ጥቕዋት ንህፃውንቲ ንምግላፅ ነጥቀሙሎም ዝኽእሉ ዝተፈላለዩ መንገድታትት ኣለው።ምስ ቆልዑት ምይይጥ ንምጅማር ሓደ ጠቓሚ መንገዲ ንናይ ዕድመ ጉጅለኦም ዝተስማዕመዐ ዛንታ ወይድማ ኣሳታፊ መልመዲ ምጥቃም እዩ። ሓደ ሓደ ኣብነታት ንዘም ዝስዕቡ የለዋትቱ[7]።

• ናይ ሰብ ኣካል ("ናይ ሰብነስእኪ") ን ንዕዉ ተጠቒሞም ድማ ኣብ ናይ ቆልዑት ስምዒታትን ሕድሕዶም ዝስምዖም ሓደጋታትን ስግኣታቶምን ክዘራረቡ ምግባር።

• ዝተፈላለዩ ኑነታትን ናይ ሰባት ዛይነታት ንምርኣይ ናይባንኩላ ምርኢት ወይከዓ ተዋስኦ ምጥቃም

• ሓደ ማሕበረሰብ ወይከዓ ቦታ ዘርኢ ስእሊ ምስኣል፣ንኣብነት ቤት ትምህርቲ/ ፕሮግራም ዝትግበረሉ ቦታ፣ነዚኦም ተጠቒሞም ህፃውንቲ ብዝበለፀ/ ዝነኣሰ ናይ ድሕንነት ኣበይ ከምዝስምዖም ምዝራብን ንምንታይ ከምዝኾነ ምዝርራብን

ኣብመወደኣታ እዚ መምርሒ ብዛዕባ ምስታፍ ዝርዝር ካልኦት መገልገልቲ ኣለው።

> "ጥቕዋት ብዝተፈላለየ መልክዑ ክመፅእ ይኽእል።ጥቕዋት ሓደ ሰብነዓኹም ንምጉዳእ ሓደ ነገር እንትገብር ወይከዓ ክገብሮ ዘለዎ ከይገበረ እንትተርፍን እዚ እውን ንዓኹም ናብ ምጉዳእ ዘምርሕ እተኾይኑ እዩ። ንኣብነትሓደ ሰብ እንተወቒዕኩም፣ወይዓ ብዕፍዒት እንተወቒዕኩም፣ወይ ነዓ ነም ሃሳስ ወይከዓ ዘይጠቅም እናበለ ብሕማቕ ስማት እንተፀዊዕኩም፣ስዒቡ ድማ ብመንነትኹም ምኽንያት ሕማቕ እንተገይርኩም እዚኦም ኩሎም ናይ ጥቕዋት ዛይነታት እንትኾኑ፤ኩሎም ጌጋ እዮም።" **ወይከዓ**

[7] ናይ ውድብ ጥዕና ዓለም ፋክት ሺት ብዛዕባ ዘይጉብዝ ኣታሓሕዙ https://www.who.int/news-room/-fact-sheets/detail/child-maltreatment

ዝተፈላለዩ ባይነታት ጥቕዋት[8] ዝሓዛ ክፍልታት ጥቕዋት ክዝርዝሩ ይኽእሉ፤ ከምኡ ድማ ንቶም ህዛውንቲ ኣብ ትሕቲ ሕድ ሕድ ክፍሊ ጥቕዋት ክንሰርዐን እንኽእል ባህርያት ፍለዩ ዝብል ሕቶ ክቕርቡሎም ይኽእሉ።

ኣብ ኢትዮጵያ ዝሓ ዝሓ ናይ ኣምሓርኛ ቋንቋ ተዛረብቲ ህዛናት ደርፍታትን ከም በዛል "በዛ በበጋ" ን "እቴሜቴ" ናይ ህዛናት ምጭዋይን ግቡእ ዘይኮኑናይ (ትሕቲ ዕድመ) ርእባትን ዝምልከቱ ሓሳባት የጋውሑ።
ንዚም ህዛውንቲ ንተንመዝሙራት ክዝምሩን ንቲ ግቡእ ዘይኮነ መልእእክቲ ፈሊኑም ኣውፅኡ ዝብል ሕቶ ክሓቱ ይኽእሉ። እዚም መዝሙራት ጉቡእነት ከምዘይብሎም ንቶም ሕዛውንቲ ምብርህራህ ንከስተውዕሉን ዶባት ክቕምጡ ክሕግዝም ይኽእል።

እንተ ተተግቢሮም ጠቕምቲ ዝኾኑ ተወሰእቲ ነጥብታት :

"ዝኾነ ይኑን ሰብ (ካብ ኣደኑም/ ካበ ኣቦኑም / ካብ ዝእብደኑም ሰብ ወዛኢ) ናትኩም ናይ በይገኑም ክፍሊ ኣካላት ክነክእ ወይከዓ ክርኢ ክደሊ የብሉ።ከምኡ ድማ ንናታቶም ንክትርእዩ ወይከዓ ንክትነክሉ ክሓትኑም ጌጋ እዩ።ዝኾነ ይኑን ሰብ ዝሓ ንዓኑም ዘይምቕዎኩም ነገር ክትገብሩ እንተሓቲቑኩም ወይ ከዓ ብእብድኑም ጌጋ እዩ ዝብል ስምዒት እንተተሰሚዕኩም እዚ ምናልባሽ ጌጋ እዩ ክእውን ዝእእል። ከምኡ ድማ ናይ ፍርሒን ምትንካፍን ስምዒታት ክስማዓኩም ይኽእል። ከምዚ ዓይነት ስምዒት ዝህልው እእምሮኑም ዝሓ ጌጋ ዝኾነ ነገር ይፍፀም ከምዘሎ እናነገረኩም እዩ ማለት እዩ "።

[8] ዖታዊ ጥቕዋት፤ ዖታዊ ምዝመዛን ኣካላውን፤ ስምዒታዊ ምዝንጋዕ

ንዓበይቲ ቀልቡት (መናእሰያትን/በፅሒን) ብዛዕባ ፆታዊ ጥቕዓት እንትዛረቡ፣ ነምዚ ምባል ይንእሹ።

"ብዛዕባ ሰብነትኩምን ናይ ውልቀ መራብሒ ኣካላትኩምንዝ ዝ ሕቶታት ክህልወኹም ይክእል እዩ።እዚ ዝተከመደ እዩ።ብዛዕባ ሕቶታትኩም ንምውጋዕ ምስ ዝተኣምነዎ ዶክተር፣መምህር፣ናይ ማሕበረሰብ ኣባል፣ወለዲ ወይ ነዓ ዝተኣመነዓብይ ሰብ ምዝርራብ ትእእሹ ኢኹም።"

"ምሳኹም ዝተፈለየ ፅርክነት ክህልዎ ዝደልይ ሰብ ትፈልጡ ትኾኑ[9]። እዚ ሰብ ንዓኹም ብጣዕሚ ፡ ፅቡቅ ፡ ነምዝኾነ ዝስመዐኩምን ንዓኹም ምቹት ዋላ ኣይሃብኩም ዝ ነገር ንክትገብሩ ምስ ሓተተኩም ነቲ ሰብ ንዘይምቅያም ትደልዩ ትእእሹ። እዚ ኣብዝኾነሉ እዋን ምርጫ ነምዘለኩም ብምዝባር ኣይደልን ኣይፋሉን ምባል ዝቡእ እዩ። እዚ ሰብ ሓቀኛ ፈታዊኹም እንተኾይኑ፣ ምርጫኹም የክብረልኩምን ፅርክነትኹም ኣይሓድግን። እዚ ሰብ ዘይትደልይዎ ነገራት ምሕታቱ እንድሕር ቀሊሉን ንክትፈርሕዎ ምግባር እንተ ጀሚሩ ንወለድኹም ወይነዓ ንእትኣምንዎ ሰብ ተዛረቡ።"

ናይ ጥቕዓት ስምዒትዝተሰወረ ነገውን ይእእል፣ሓለ ሓኢፉ ቀልቡት ዘይክፈልጥዎ ይእእሹ።ናይ ስምዒት ጥቕዓት ንምብርህራህ፣ ነምዚ ዝስዕብ ይበሉ፡-

"ሓደ ሰብ ሕማቅ ኣስማት እናተተጠቐመ እንተፀዊዕኩም ንኣብነት ፀማም ፤ ዘይረብሕ/ዘይትረብሒ ኢኻ/ኢኺ ወይነዓ ዝኾነ ይኹን ነገር ብትእእክል ምግባር ዘይትእእሽል/ኪ ዋይነት ስምዒት ንክስምዐካ/ኪ እንድሕር ዝገብር/ትገብር ኮይኑ/ና ጌጋ እዩ። እዚ ኩነታት እንተኣጋጢሙ እዚ ናይ ስምዒት ጥቕዓት ምኂኑ ዘክር/ሪ። ነዚ ሰብኣይ/ሰበይቲ ኣይትእመኖ/ኣይትእመንዮ። ነዚ/ነዛ ሰብ ትጋገ /ትጋገይ ኣከኻ/ኺ ንስኻ/ኺ እቲ ንሱ/ሳ ዝብኹ/ዝትብኹ ዝብከካ/እትብከኪ ዋይነት ሰብ ነምዘይኾንካ/ኪ ነኺርካ/ኪ በቲ

9 ናይ ብፅሖ ዕድመን ደረጃን፡ ካብምኽንዊ ምትእሰሳርን ርክብን ናይ ጎራዙት ደቂኣንስትዮ ልምድን 2017

ህፃውንቲ ናይ ጥቅዋት ሓደጋ ከምዘፀላከየኹም ኣንድሕር ተሰሚዕዎም ኣንታይ ክገብሩ ከምዘለዎም ብኽመይ ምዝራብ ከምዝከኣል

ቆልዑት ብዛዕባ ኣቲ ትካል ዘተሓሳስቦም ዛዕባ ን ብኽመይ ከረድኡ ከምዝኽእሉ ምርዳእ የድልዮም እዩ ፣ንዚ ንምግባር ድማ ዛርሰ ኣምነት ምሕዳር የድልዮም እዩ። ።ብሓሳብ ደረጃ ንቆልዑት ንዛንኡም ብኽመይ ስግኣታቶም ብኽመይ ከልዕሉኹም ከምዝፍትው ይሓቱ (ማሕበረሰብ መሰረት ዝገበረ ሚካ መቅረቢ ሚካ ጥርዛን ንክጣየሽ ከምዘለዎ ናብ መጻኽል ዝገበረ መረዳእታትን ደገፍን ንምእታው ኣብዚ ይጠውቹ)።እዚም ሚካታት ኣንድሕር ተዳልዮም፣ቆልዑት በዚም ሚካታት ከይተሰከፉ ተጠቒሞም ስግኣታቶም ንኽልዕሉ ምሕጋዝ የድልዮም እዩ።
ናትኡም ጥፍጻት ኣይኮነን

> "ዝኽነ ይኹን ዝተዘረበኡ ነገር፣ ዝኽነ ይኹን ዝተዛረበኡም ሰብ ወይ ከባ ዝኽነ ይኹን ዝገበርክምዎ እንተመሰከኡም፣ ጥቅዋት ናትኡም ጥፍጻት ኣይኮነን፣ ንዛንኡም እውን ኣይግብኣኡምን።ሰብ ምስ ጎደአና ምሕራቅ፣ ምኹራይ፣ ምፍራሕን ምድንጋርን ልሙድ እዩ። ንዛርስኻ ምጥርጣር እውን ልሙድ እዩ። ብዝኽነ ንዛርስኹም ኣይትውቀሱ መይከባ ካልኦት ኣንታይ ከምዝሓሰቡን ብኣኹም ክናደዱ ይኽኑ እዮም ኢልኩም ኣይትጨነቹ። ዋካ ኳ ጌጋ ከም ዝሰራሕኹም እንተተሰመወኩምን ወይ ከባ ነቶም ዝተኻየዱ ነገራት ብኻልእ መንገዲ ክተተግብሩ ትኽእሉ ምንባርኩም እንተሓሰብኩምን እዚ ዝኽነ ይኹን ሰብ ንክጎድአኩም ምኽንያት ክኽውን ኣይኽእልን ።"

ናይ ፍርሒ/ስግኣት ስምሊት :

> "ሰባት እንትጎድኡና "ንስኻ/ኺ ማለት ንዛይዛርከይ ኢኻ/ኺ፣ ኣነ ብጣዕሚ እየ ዝፈትወካ/ኺ፣ እዚ ርክብ ናትና ናይ ብሕትና ምሽጥር እዩ" ክብሉ ይኽእሉ። ወይ ከባ "ዛርከይ እንድሕር ኾይንኻ/ኺ ነዚ ምሽጥር ክትሕልዎ/ክትሕልውዮ ኢኻ/ኢኺ"፣ክብሉና ይኽእሉ። ኣብ ካልእ እዋን ድማ "ነዚ ጉዳይ እዚ ንኻልእ ሰብ እንተተዛሪብካ/ኺ ስድራቤትካ/ኺ ክፀልኡኻ/ኺ እዮም" ኢሎም ከፈራርሑና ይኽእሉ እዮም። ከምኡ ድማ ከም ሃይማኖት/ባህሊ ዝበሉ ምኽንያት ብምጥቃም "ንዛኻ/ኺ ምምሃር/ምስልጣን ናተይ ግቡእይ እዩ" ብምባል ምኽንያታት ክጥቀሙ ይኽእሉ። ኣይትእመኖም/ንዮም! እዚኣቶም ንዛኻ/ኺ ብቕዛልነት ንምጉዳእን ሕማቅ ነገራት ንምግባር ዝዛረቡኻ/ኺ ም መጭበርባራትን መተዛሻሽውቲ ዘረባታት እዮም "።

ህዑዕስጉምቲታት ፡

"ዝጎድአና ሰብ ጠጠው ንነብልን ክንንይድ ነምንደኪ ኣንተተዛሪብና ፀገም የብኩን። ብንልጶት ሰባት ክንካኣ ዘይብኩ ናይ ሰብነት ጓካካትና ንክነንጹልና ወይነባ ክሪኣዎ ኣንተደልዮም ወይነባ ንናታቶም ክንነክኣ ኣንተሓቲቶምና ወይነባ ዘይስማምዐና ነገር ኣንተገይሮም፣ ናብ ሽቓቕነትነዱ ነምኣትደልዩ ወይነባ ክትወፁ ነምኣትደልዩ ምዝራብ ትንኣኩ ኢኹም። ነምኡ ድማ ዝሓተቱና ክንገብር ኣድሕር ዘይንደኪ ክነኣዊ ንሽኣል ኢና፣ ንቶም ነምኡ ዝገብሩ ሰባት ንትካሎም ወይነባ ንዝተጓመነ ዓብይ ሰብ ነምነፍልጥ ንንገሮም ። ኣንተደኪናን ኣንተንኢልናን ክንጎይ ንፈትን።"

"ሓደ ሓደ ግዜ ጥቕዓት ነብዕሐሑልና ዝደልዩ ሰባት ብዛዕባ ናይ ሰብነትና ጓካካት ምዝራብ ክጅምሩ ይንኣኩ ኣዮም። ንስኻ/ኺ ነመይ ውቁብ/ውቁብቲ ነምዝኾንካ/ኺ፣ ነመይ ነምዝፈትዉካ/ነምዝፈትወኺን ፍኩይ ዓርክኻ/ኺ ክኾኑ ነምዝደልዩ ክነግሩን/ኺ ይንኣኩ ኣዮም። ሓደ ሓደ ግዜ ብጥቓና ጓቢኹም ክሓልፁ ነበው ጓጥዋትና ክነንጹ ወይነባ ክጉንፁና ዝንኣኩ ነይኖም ኣዚ ጓጋጣሚ ጌጋ ነምዝኾነ ክዛረቡ ይንኣኩ ጓለና። ኣዚ ኣንተጓኒፍኩም ጌጋ ምኺኑ ዘነሩ፣ ክጎድኡኹም ነምዝደለዩ ጓስተውዕኩ። ኣቲ ዝገበርዎ ነምዘይፈተኹምዎን ነምተፍልጥዎን ንገርዎም። ካብኡም ብምርሓቕ ኣቲ ጉዳይ ንዝተጓመነ ፍኩጥ ሰብ ተዛረቡ። ብዝተንጓኪ መጠን ምስ ነምዚ ዝበኩ ሰባት በይንኹም ዘይምኺንኩም ኣረጋግፁ፤ ብተወሳኺ ጓብ ካልኣ ቦታ ንክትራኽቡ ኣንድሕር ደጓ ሓቲቶምኩም ኣይትኺዱ (ምሳኹም ሓቢሩ ዝኽይድ መሓዛ ዋካኳ ኣንተሃልዩ) ጓይትኺዱ ብዛዕባ ኣዚ ንዝኣመን ዓብይ ሰብ ተዛረቡ።"

ስግኣትኻ ምልዓል :

"ነቲ ግዚ ንእትኣኣምንዎ ሰብ ኣፍልጡ። እዚ እትኣምንዎ ሰብ ኣደኹም፣ ኣቦኹም ፣ መምህርኹም ወይከባ ኣብ ውሽጢ ትካልና ዝርከብ ሰራሕተኛ ክኸውን ይኽእል"።ዝተኣመነ ባብይ ሰብ ናይ ግድን ኣባል ስድራና ማለት ከምዘይኮነ ነቶም ቆልዑት ንገርዎም። "ዝተኣመነ ሰብ ማለት ሓገዝ ኣብትደልዩሉ እዋን ስግኣት ከይተሰመዐኩም ዝኾነ ይኹን ነገር ክትነግርዎ እትኽእሉ ሰብ ኮይኑ እዚ ሰብ ቅድም ክብል ዝሓገዝኩምን ወይ ከባ ክተዘራርብዎ ድሕንነት ንክስምዐኩም ዝገብ ሰብ ክኾን ይኽእል። ር ሰብ እዮ ስግኣት "።

ጉድኣት ብዛዕባ ዘብፅሑልኩም ሰባት ሪፖርት እንተገይርኹም ናብ ምንም ባይነት ፀገም ኣይትኣትዉን። ዝጎድኣኩም ሰብ እንድሕር ኣፍኪጥኩም ናብ ፀገም እትኣትዉ መሲሉ እንተተሰሚዕኩም፣ ንዝእመነ ባብይ[10] ሰብ ርኽቡ፣ እዚ/ዛ ባብይ ሰብ ብምሽጥር ክተዘራርብዎም ከምእትደልዩ ብመግለፅ ብዛዕባ እቲ ዝተፈጥረ ኩነታት ብዝጠዓመኩም መንገዲ ግለፁሉ። ትካል ናይዚ ጥቕሞት ዘብፀሐ ሰብ ክፈልጥ ምግባር ኣገዳሲ እዩ፤ ምኽኒያት ድማ ምእንታን ክቐፅዎ እዩ። ስለዚ ንቲ ባብይ ሰብ ነቲ ጉዳይ እንትትነግርዎ ንሱ ነቲ ትካል ይግደድ ማለት እዩ ።"

ስልኒ ክረኽቡንንዝኽእሉ ቆልዑት፤ ብፍካይ ዕድመኦም ካብ15-17 ንዝኾኑ ቆልዑት፣ ንዝኣምንዎም ባበይቲ ሰባት ብሓባር ዝጥቀሙሉ ናይ ምሽጥር/ኮድ ቃል ክህብዎም ይኽእሉን ምስቲ ዝኣምንዎ ባብይ ሰብ ኣብ ዘይጠዓሞም እዋን ወይከባ ድሕንነቶም ፅቡቅ ከምዘይኮነ ኣብ ዝተሰመዖም ኩነታት ንክበፅሑሎምን ንክወስድዎምን እንትደልዩ ጥራሕ ከም ዝጥቀሙሉ ምስቲ ባብይ ሰብ ክስማዕምዑ ይኽእሉ።

[10]ድሕንነቶም ውሑስ ዝኾነ ህዋውንቲ ቆልዑትን ዝተኣመነ ባበይ ሰብ ምማይን" https://www.safesecure-kids.org/sites/default//files/SSK-Identifying%20Trusted%20Adults_VD.pdf

ብዛዕባ ካልእ ቆልዓ ንዝተሰመዓካ ስግዓት ምሕባር፤ :

"ካልእ ቆልዓ በቲ ናይቲ ትካል ሰብ ተጎዲኡ/ኣ ወይከዓ ተበዲኡ/ካ ኢልኩም እንድሕር ሓሲብኩም ነዚ ኩነታት ንዝተኣመነ ዓብይ ሰብ ኣፍልጡ።ሓለ ሓኢፉ እቲ/ታ ቆልዓ ክፈርሕ/ክትፈርሕ ወየከዓ ምዝራብ ዘይክእሽል/ዘይክትእሽል ክእውን/ክትእውን ይእሽል/ትእሽል፤ንስኹም እንተፍኢጥናኩ/ካ ንረድኦ/ኣ ከምዘለና እዩ። ከምኡውን ባዕኩ/ካ እቲ/ታ ቆልዓ ከፍልጥ ክተበረታትዕዎ ትእሽኩ ኢኹም። ንኣዕርእትኹም ኣይትንገርዎም፤እቲ ምንታይ ምሽጥር ክሕልው ስለዘይክእኩ ወይከዓ ኣብ ልዕሊ እቲ ተበዳኢ ክቅይዑ ስለዝእሽኩ፤እዚ ድማ ነቲ በደል ዝበፀሖ/ሓ ቆልዓ ዝበለፀ ዘሕርቅ ክሓዝንን ክጎድእን ስለዝገብሮ እዩ። ነቲ ምሽጥር ምሳእኩም ኣፅንሕዎ ካብኡ እቲ ዓብይ ሰብ ትእክለኛ ነገር ከምዘተግብር እምነት ኣሕድሩ።"

ስዒቡ እንታይ እዩ ገይሩ

"ሓንሳብ ንዓብይ ሰብ ወይከዓ ንቲ ትካል ምስ ኣፍለጥኩም እቲ ትካል ነቲ ሓበሬታ በምሽጢር እዩ ዝሕዞ። ነቲ ኩነታት ንምግንዛብን ኣድካይ ውሳነ ንምሃምሕልካፍን ይፈትን። እዚውን ንዓኻ/ንዓኺ ምዝርርራብ ከካትት ይእሽል።"

"ሓደ ሰብ ምስ ጎድአነኩም ወይከዓ ጥቕዓት ምስ ኣብፅሐልክኩም ንምዝራብ ከቢድ ከምዝኾነ ይፈልጥ እየ፤እንታይ ክንውን ይንእል ኢልክኩም እውን ክትፈርሑ ወየከዓ ክትንከፉ ትኾኑ።ዘክሩ በይንትኹም ኣይኮንኩምን ብዛዕባኹም ዝሕሕቑ ሰባት ኣለውልኹም። ኩልግዜ እዚ ነገር ፈሊሙ ናትኩም ጥፍኣት ከምዘይኮነ ዘክሩ ከምኡውን ኣብ ሕድ ሕድ ኣብ እተፍኩጡኡ እዋን ዝኾነ ሓደ ሰብ ንዓኹም ንምሕጋዝ ይፍትን።"

ዘክሩ!

እቲ መወዳእታ ልክዕ ከምቲ መፈለምታ ኣድካዩ እዩ።ንምውዛእን ስጉምቲ ንምውሳድን ክትጓየዩ የብልኩምን ።ተረጋግፁ! እቶም ቆልዑት ንዝነበርም ተሳትፎ ኣመስጊንኩም ክልዕልዎ ዝደልይዎ ወይከዓ ሕቶ እንተልይዎም ይሕተቱዎም።ከምኡ ድማ ናትኩም ወይከዓ ናይ ጥቕዓት ሓደጋ ተፀዋዒት/ት ወየከዓ ናይ ትካልኩም ሪፖርትመቕረቢ ሚካን ዝርዝር ኣድራሻን ክትህብዎም ይምከር።

ምልክታት ጥቕባት ብኽመይ ክንፈልዮምን ክነፍልጥን ከምእንኽእል

ዕላማ: እዚ ነም መጠን በባል መዚ ንባኑም እዩ! እዚ ክፍሊ ዝኾነ ፀገም እንትፍጠር፣እንታይ ክትዛረቡ ከምዘለኩምን እንታይ ክትዛረቡ ከምዘይብልኩምን ንምፍላጥ ዝሕግዙ ጠቕምተቲ ምኽርታት ዘቕርበኩም እዩ።
ሰራሕተኛታት ትካል ሲቪል ማሕበረሰብ ናይ ቆልዓ ጥቕባት ሓለዋ ሓደጋታት ምፍላጦምን ጥቕባት ዘጋጠመ ምኳኑን ዘይምኳን ምፍላጦም አድላይ እዩ።ብዙሕ ግዜ ቆልዑት ኣብ ጥቕባትን ነብ ጥቕባት ሓለዋን ምይይጥ እንትግበር እዩ ጥቕባቶም የዘልጡ ።እቶም ሰራሕተኛታት እውን ባህርያት ቆልዑ ወይነባ ነልጾት ኣብ ልዕሊ ቆልዓ ጥቕባት በዒሕዎ ከምዘኡ ዝሕብሩ ምልክታት እንትሪኡ ነተሓሳስቦም ይኽእል።[11]

ጠቓሚ ምኽሪ:

ናይ ቆልዑት ነብ ጥቕባት ሓለዋ ርክባት ሓደ እዋን ጥራሕ ዝርእ ወይነባ ቐባልነት ዘለዎ ንነይኽውን ይኽእል።እዚ ከምዘኡ ናይ ቆልዑት ባህርይ ምፍላጥ ኣዝዩ ወሳኒ እዩ። ናይ ቆልዑት ባህርይ ተፀንዘቡ ከምኡውን ስምዒትኩም ኣእብሩ/ንውሽጥኩም አደምዑ።

[11]ናይ ብሰሉ ሰድመን ደረጃን: ባዘምኸነዊ ምትእስሳርን ርክብን ናይ ጎራዙት ደቂኣንስትዮ ልምድን 2017

ምልክታት ጥቅዋት

- ቅድሚ ንዚ ኣርእዮምዎ ዘይፈልጡ ኩነታት ንሰብ ወይነባ ቦታ ኣመልኪቱ ናይ ፍርሒ ስምዒት የርእዩ። ።እዚ እንተኾነ ዋዘ ኳ እቲ ውልቀ ሰብ ሓደ ሓደ ካብ ሞንጎ ብሰራሕተኛታትኹም ' ዝተኣመነ' ዓብይ ሰብ እንተኾነ ብቅልጡፍ[12] ስጉምቲ ይውሰዱ።

- ፍልፍሉ ክግለፅ ዘይክእል ገንዘብን ወይነባ ውህብቶታት ኢኩውን ብዛዕባ ሓዱሽ/ምሽጥራዊ ዛርኒ ወግዒ ምውጋዕ

- ኣብ ፆታዊ ርክብ ዝምልከቱ ነገራትን ስእልታትን ዘይተከመደ ድሌት ምርኣይነካብ ልሙድ ባህሪ ወዛኢ ዝኾኑ ፆታዊ ርክብ ዝምልከቱ ቃላት ምጥቃምን፤

- ሃንደበታዊ ናይ ባህርይ ወይነባ ስብእና ከውጥታትምርኣይ ፣ንኣብነት ባእሲታት ምልዛል፤ ንሰብ ኣጥቢካ ምሓዝን ፣ኣቓልቦ ምስኣን፣ብሕታውነትን ምርሓቕን፤

- ኣብ ኣብ ኣነዳድናን መልክዕን ምኽንያቱ ክግለፅ ዘይእእል ከውጢ ምርኣይ፤ንኣብነት ኣዝዩ ሰሓባይ ዝኾነ ወይ ነጻ ሻቢ ኣነዳድና ምእዳንን፤

- ናብ ቤት ሕፅቦ እንትእዱ ናይ ቃንዛ ስምዒት ምስማዕን

- ኣብ ኣካላት ምኽንያቱ ዘይተፈልጠ ጉድኣት፣ናይ ዛይኒ ምሕባጥ፣ኣብ ሑቖ፣እግሪ፣ኢድ ወዘተ ዘከው በሰካታት

- ብሓሳብ ምርሓቕ፣ቁጡብ ምኂንን ምስ ኣዕርእቶም ፀወታ ዘይምድካይን

- ነኩሉ ግዘ ናይ ካልእት ኣዎንታዊ መልሲ ምድካይን፣ብዛዕብኦም ርግፀኛዘይምኂን፣ንዛርሶም ምጥርጣርን ወይ ነባ ብዛዕብኦም ቀለልቲ ውሳነታት ንምሕካፍ ዘይምእላን።

ብዛዕባ ናይ ጥቅዋት ምልክታት ምስ ቆልዑት ዝዛተዩ ምስኮነ ብዛዕባ ንቶም ምልክታት ንቶም ቆልዑት የካፍልዎም ካብኡ ዝውሰእ ኣብነት እንተልይዎም ይርኣዩ።ቆልዑት ንኣናእሽተይ ኣሕዋቶም ሓዊሱ ኣብ ልዕሊ ካልእት ህዛውንትን ምልክታት ጥቅዋት እንተሪኦም ክሕብሩ የበረታትዕዎም።

[12]ብዛዕባ ጥቅዋት ጥርዛን ምስመዎም ክመይ ገይርም ግብሪ መልሲ ይህቡ (እንታይ ክንብል ክንገብርን ክምዘከና) ኣብ ክፍሊ ሰከስተ ተብሪህሪሁ እዩ።

ብዛዕባ ጥቅዋትን ካብ ጥቅዋት ሓለዋን ምስ ቆልዑት ንንትዘራዘራረቡ ጥቅዋት ተፈሊሙ ዝብል ጥርዓን ንንተብሊሕዎም ፡-

ግበሩ	ኣይትግበሩ
ንምዝርራብ ዝጥዕም ቦታ ምረፁ። ኩልሻዕ ምስ ቆልዑት ዝኾነ ይኹን ዘኻነፎ ናይ ጥቅዋት ኩነታት ንንትዘራረቡ ምትንጎኻት ኣብ ዘይህልወኡን ምሽጥራዊ ኣብ ዝኾነ ቦታ ይምረፁ። ሓደ ህዋን ንምዝርራብ ኣብ ዘይጥዕምን ምቁርራፅ/ምትንጎኻል ከጋጥም ኣብዝንሽለኡ ቦታ ከዘራርበኡም ንንተደልዩ ናብ ካልእ ቦታ ምቕያር ንምንታይ ከምዝሓይሽ ብምርዳእ ቦታ ቕይሩ። ንኣብነት፡ከምዚ በሉ፡- “ነዚ ስለዝነገርካኒ/ክኒ የመስግን።ንቲትነግረኒ/ርኒ ነገር ብቁም ነገር ከምዝወስዶን ሙሉእ ትኹረተይ ክህበካ/ኒ ይደሊ።ስለዚ ናብ ካሊእ ቦታ (ንቲ ቦታ ይጥቕሱ) ክንኸይድ ይደሊ እየ። እዚ ንዛካ/ኒ ፀገም ኣለዎ ድዩ?”	ጥቅዋት ምፍፃሙ ምስሕሓድ።እዚ ቆልዓ ኣብ ውሽጢ ትካልኡም ጥቅዋት ከምዝተፈፀመ ንንትነግርኡም ዝተከመደ መልሲ እዩ። ቆልዑት ክዛረብዎ ዘለዎም ብምድማፅ ክብረትኡም ይግለፁሎም። ንኣብነት ከምዚ በሉ፡ “እዚ ስለዝነገርካኒ/ክኒ የመስግን።ንዛይ ክትነግረኒ ስለዝንኣልካ/ኒ ብጣዕሚ ጅግና ኢኻ/ኣኺ።ይኣምነካ/ኒ እየ እቲ ዝነገርካኒ/ዝነገርክኒ ብቁም ነገር ክወስዶ እየ።”
ደጊሞም መረጋገፂ ይሃቡ፣ ሓጋዛይን ኣብ ልዕሊ ካልእት ዘይፈርዱን ኩኑ።ንኣብነት ከምዚ ይበሉ፡- “ነዚ ስለዝነገርካኒ/ክኒ የመስግን።ዝነገርካኒ/ክኒ ኩሉ ኣሚነካ/ኒ እየ ከምኡውን ንዛካ/ኒ ንምሕጋዝ ዝካኣለኒ ኩሉ ክገብር እየ”	ዝሰማዕኽምዎ ኩሉ ዋካ ዘደንግፅ እንተኾነ እውን ብዛዕባ ዝኾነ ዝተቓለዐ ነገር ክትሰምዑ ከለኹም ድንጋፀ፣ፍርሕን ወይከባ ናይ ምስምባድ ኩነታት ኣየርእዩ።እዚ እንድሕር ገይርኹም ግን እቲ/ታ ቆልዓ ንዕዑ እዩ ዝወስድ/ትወስድ።ኩልሻዕ ዋርሰ እምነትኡምን ሓጋዛይነቶምን ኣርእይዎም።

ያደርጉ	አያድርጉ
ብጥንቃቄ የደምዉ ነምኡውን ግምታት አይውሰዱ። አብዚ ብርኒ ኧዚ ብዙሕ ምዝራብ አየድልን ኧኳደኣስ ብዙሕ ምድማዕ አድካይ ኧዩ። ኧቲ/ታ ቆልዓ ብዝተሰማዕመዎም ናህሪ፣ ቃላትን ቋንቋን ንክዛረብ/ንክትዛረብ ይፍቀዱ። በዝሒ ኧተቕሩቡኹም ሕቶት ንቶም ኧትደልይዎም ሓቅታት ንምርካብ ጥራሕ ዝተወሰኑ ይኹኑ ። ንኣብነት ነምዚ ይበሉ፡- “ ኧንታይ ኧዩነይኑ? መዓዝ ኧዩ ነይኑ? ኣበይ ኧዩ ነምኡ ነይኑ? ፈዋሚኡ/ነምኡ ዝገበረ መን ኧዩ? ብኸመይ ኢኻ ፈኪጥካዮም ?” ኧዘም ሕቶታት ነቲ ነገር ንቅድሚት ንምስንም	ንቲ/ታ ቆልዓ ብሕቶ ምምርማር ኧዚ ዝተከመደ መልሲ ኧዩ፤ብዙሕ ንምፍካጥ ካብ ምድካይ ሓክ ሓኪፉ ብርክት ዝበኩ ሕቶታት ምቅራብ ትጅምር ፤ ኧዚ ዝተከመደ መልሲ ኧዩ። ኧዚ ንቶም ቆልዑት ነደናግርም ስለዝኽኧልን ብዛዕባ ኧቲ ዘንነፈ ነገር ደጋጊሞም ነዝገንትዩ ነቢድ ስለዝገብር ነምኡ ኣይትግበሩ ። ነምኡ ኧውን ሕቶታት ነቕርቡኹም ዝኽኧል ብተፀዋዒ ሓለዋ ድሕንነት ወይ ነባ ብካልኦት ኣገልግሎታት ዘወፍዩ ነኢካታት ኣቢኡ ጥራሕ ኧዩ። ንቶም ቆልዑት ካብ ኧቲ ዝድከ ንካዛኢ	
ዘድልየኩም ሓበሬታ ንክትረኽቡ ኧንኩካት ኧዮም ።	ታሪኻቶም ነካፍኩና ኣይሕተቱዎም ። ንቲ/ታ ቆልዓ ኣይተናይዎ/ዋ፤ ንሱ/ንሳ ኧንታይ ነብል/ክትብል ነምዝደለየ/ት ነምትፈልጥዎ ኣይትገምቱ ።

ያደርጉ	አያድርጉ
ነሁ ግዘ ብፅሑፍ ምስፋር ኣይትረስቡ፤ ኧዚ ንቲ ቆልዓ ነቲ ዝተብሃለ ነገር ኧናደጋገመ ክዛረብ ዝገብር ዝዕድሙ ሕቶታት ከይሓቱ ይገብር።	ቃልይኧተው ።ዝተዘረበኑም ምሽጥር ንዝኾነ ሰብ ከምዘይዛረቡ ብፍቁም ቃል ኣይኧተዩ። የግዳስ ከምዚ በሉ፡- “ነዚ ስለዝተዛረብካኒ ብጣዕሚ የመስግነካ” ካብኡ ንቲ ቆልዓ ቀፂሉ ኧንታይ ከምዝኾውነበዓል መን ን ምስ በዓል መን ምዝራብ ከምዘድልየኑም ንቲ/ታ ቆልዓ ናብ ምዝራብ ይስገሩ ብዚ መንገዲ ኧቲ/ታ ቆልዓ ኣብ ኑም ዝያዳ ኧምነየሕድር/ተሕድርን ስዒቡ ኧንታይ ከምዝኾነ ንክርዳኧ/ንኽትርዳኧ የኽኧሎ/ካ።

ምስቲ/ታ ቆልዓ ምስ ተዘራረብኑምን ኧቲ ዝተዘራረብኑምኩ ምስ መዝገብኑም ሸው ንሸው ስጉምቲ ክወስዱን ብ ናይ ትካልኑም ሚካ መማሓካከፊ ጥርዓን የድልዮም ኧዩ።

መሳርሕታትን መረዳእታታትን

ሓላዋ ጥቅዋት ህፃን ሓለዋጥቅዋት

ትካል መድሕን

https://www.savethechildren.net/sites/www.savethechildren.net/files/SCI_HR_POL_Child%20Safeguarding%20External%20Policy_EN.docx.pdf

ናይ ዩኒሴፍ ሓለዋ ቆልዑት ፡

https://www.unicef.org/protection

ኣብ ኢትዮጵያናይ ማእከል ሓበሬታን ሓገዝን ን ሃብ፡ንቆልዑት ድሕንነቶም ሓኪ"ካ ምሓዝ ሓለዋ - ናይ ጥቅዋት ሓለዋ መሰረታዊያን
https://ethiopia.safeguardingsupporthub.org/sites/default/files/2020-12/KCS%20Standards%202%20Pager%20AK.pdf

ኣበኢትዮጵያብዛዕባ ሓለዋ ድሕንነት መሰረታዊ ዝ"ነነ ሓበሬታ ምስደለ"ኑም ኣብዚ ይርኣዩ ፡

https://ethiopia.safeguardingsupporthub.org/sites/default/files/2020-12/KCS%20Standards%202%20Pager%20AK.pdf

ኣብ ኢትዮጵያ ድሕነቶም ዝተረጋገፀ ፕሮግራማት ንምትካም ኣብዙይ የንብቡ ፡

https://ethiopia.safeguardingsupporthub.org/sites/default/files/2020-12/RSH%20Safeguarding%20Journey%20Intro%20Slides-compressed.pdf

ካብ ቆልዑት ፀብፃባት ብ"ከመይ ክንቅበል ከምን"ከ"ል
ናይ ቆልዑት ሓገዝ፣ ኣታሓሕዛ ሓበሬታ ፡

https://www.childhelp.org/story-resource-center/handling-child-abuse-disclosures/

ንጥቅዓት መልሲ ምዛብ፡

https://safeguardingsupporthub.org/multimedia/responding-report-sexual-exploitation-abuse-or-sexual-harassment-nigeria

ንግደያት ጥቅዓት ናብ ኣገልግሎት ኣወፈይቲ ኣካላት ምምሕልካፍ ኣብ ኢትዮጵያ ኣብ ቤት ትምህርቲ ንስርዓተ ፆታ ዝተመስረተ ጥቅዓት መልሲ ምዛብ፡

https://www.unicef.org/ethiopia/media/1366/file/Addressing%20SRGBV%20in%20Ethiopia:%20A%20scoping%20study%20of%20policy%20and%20practice%20to%20reduce%20gender-based%20violence.pdf

ናይ ጉዳይ ኣተሓሕዛ ፍሰት ቻርት፡

https://safeguardingsupporthub.org/multimedia/case-handling-flow-chart-nigeria

ፍቓድ (ስምምዕነት) ምሽጥራውነትን፡
https://safeguardingsupporthub.org/multimedia/consent-and-confidentiality-nigeria

ናይ ቆልዑት ተሳትፎ
ትካል መድሕን ህፃናት ናይ ኣሳታፊ ተግባር ናይ መሰርሒ ኪት ፡

https://resourcecentre.savethechildren.net/library/child-and-youth-friendly-participatory-action-research-toolkit

ትካል መድሕን ህፃናት መሰረታዊ ረቋሒታት ትርጉም ንዘለዎ ናይ ቆልዑት ተሳትፎ፡

https://resourcecentre.savethechildren.net/library/nine-basic-requirements-meaningful-and-ethical-childrens-participation

ትካል መድሕን ህፃናት፤ ናይ ቆልዑት ተሳትፎኣብ ትንተና፤ ሕንፃፀ ትልምን ሕንፃፀ ፕሮግራማት፡

https://resourcecentre.savethechildren.net/library/children-participation-analysis-planning-and-design-programmes-guide-save-children-staff

ምስ ቆልዑት ናይ ምርድዳኽ መትከካት
ማኸንከል መረዳኽታ ትካል መድሕን ህፃናት፡ምስ ቆልዑት ምርድዳኽ፡መትከካትን ተግባራትን ሕብሓብን ፣ምልዕዓልን፤፣ምሕንሰን፣ምምሃርን ምፍዋስን 2011፡

https://resourcecentre.savethechildren.net/library/communicating-children-principles-and-practices-nurture-inspire-excite-educate-and-heal

ብዛዕባ ጥቅዋት ምስ ቆልዑት ምዝርራብ
ሕዚ ጠጠው ኣብል! ወሰን ፆታዊ ጥቅዋት ቆልዓ

https://www.stopitnow.org/faq/the-scope-of-child-sexual-abuse-definition-and-fact-sheet

ጠቐምቲ ምንክርታት ብዛዕባ ጥቅዋት ምስ ቆልዑት ምዝርራብ፡

https://ovc.ojp.gov/sites/g/files/xyckuh226/files/-pubs/helpseries/pdfs/CATipSheet.pdf

ናይኢትዮጵያ መምርሒታት ምክልኻል ወሲባዊ ምዝመዛን ጥቅዋትን ናይ PSEA መምርሕታት፡

https://ethiopia.safeguardingsupporthub.org/sites/default/-files/2021-06/3.1.1_PSEA_IASC%20Six%20Core%20Principles_A5_English.pdf

ዩኒሴፍ፡ኣብ ልዕሊ ቆልዑት ዝፍፀም ጥቅዋታት ንምፍታሕዘድኒ ናይ ማሕበራዊን ባህርይን ከውጢ2020
https://www.unicef.org/media/97721/file

ናይ ጥቅዋት ምልክታት ኣብ ቆልዑት
ሓደ ቆልዓ ጥቅዋት ከምዝበፀሖ/ሓ ብኸመይ ምፍላጥ ከምዝከኣል፡

https://www.stopitnow.org/sites/default/files//documents/-files/warning_signs_child_behaviors_1.pdf

በደል መብዛሕቲን ብንስመይ ምልካይ ነምንዝነጻል፡
https://www.rainn.org/articles/child-sexual-abuse

ጉድጻት ጻካልን ጻካታትነትን
ጉዱጻት ጻካል ዘካተተ ናይ ቆልዑት ጥቕሞት ሓለዋ መምርሒታት፡

https://resourcecentre.savethechildren.net/node/19086/pdf/disability_inclusive_child_safeguarding_guidelines_able_child_africa_save_the_children_2021_-seah.pdf

ጻብ ማሕበረሰብ ዘተነሪ ናይ ጥርሃን መቕረቢ ሜካታት (ሲቢሲኤም) [ናይ ቆልዑ ድሕንነት ሓለዋ ፍልፍል ሓበሬታን ደገፍን ሀብ (safeguarding-supporthub.org)
How to Design and Manage Community-based Complaints Mechanisms (CBCM) | Safeguarding Resource and Support Hub (safeguardingsupporthub.org)

በኢትዮጵያ የማሳወቂያ ኧና ማስተካከፊያ አገልግሎቶች

ፀብፃብ (ብዘፈር ሪድኤት ፆታዊ ምዝመዛን ፣ ጥቕሞትን ትንነያን)	ወድብ መግቢ ዓለም (WFP) hotline: 6063 ንምድዋል ነምኡውን 6065 ን ሓፂር ናይ ፀሑፍ መልእኽቲ	ካብ ሰኒ ክሳብ ሓሙስ: 2:30 - 11:00 ዓርቢ: 2:30 - 7:30	ጻምሓርኛ
ቀረብ ናይ ምንክሪደገፍብ	ሴታዊት ጸለኝታ ሆትካይን: 6388	ካብ ሰኒ ክሳብ ዓርቢ: 3:00 - 6:00 8:00 - 11:00	ጻምሓርኛ
ቀረብ ጻገልግሎታት ጥዕና ስነ ተዋልዶ	ሜሪ ስቶፕስ ዓለምለኻዊ ሓበሬታ ማዕከል: 8044	ካብ ሰኒ ክሳብ ዓርቢ: 3:00 - 6:00 8:00 - 11:00	ንትግርኛ ሓዊሱ ብዙሓት ቋንቋታት

ኣብ ኢትዮጵያ ብዛዕባ ሓለዋ ጥቕዋት ቆልዓ ምስ ህዋውንቲ ክዘራረቡ ይደልዩ ዶ?

ETHIOPIA HUB

UKaid from the British people